

...Hoewel de thema's die aan bod komen belangrijk zijn in het vakgebied, is het de redactie onvoldoende gelukt er een geheel van te maken en het centrale thema voldoende voor het voetlicht te brengen...

door de hulpverlening (Vanhoof); mediaopvoeding in orthodox-christelijke milieus (Jacobse & Hoogendijk); excellentie in het onderwijs (Loyens); de zelfdeterminatietheorie en motivatie in het onderwijs (Golombek); het gebruik en de transfer van de persoonlijke alliantie in *futsal* (Sleegers); en innovatief gebruik van meetinstrumenten in de pedagogische praktijk (van der Ark e.a.).

Wat kan de lezer uit deze veelheid aan thema's concluderen? Uit de verschillende bijdragen komt in meer of mindere mate naar voren dat een centraal thema in de opvoeding van de 21e eeuw – en dus van de pedagogiek in de komende decennia – is dat de jeugd van tegenwoordig opgroeit in een prestatie maatschappij. Het breed gedragen en verlichte idee over de maakbaarheid van de mens – dat is ontleend aan de Engelse arts, natuurwetenschapper, filosoof en pedagoog John Locke en dat in de huidige tijd wordt vertegenwoordigd door neoliberale stromingen – zorgt voor een immense druk op jongeren om zich te bewijzen. Locke verwierp het idee dat er aangeboren ideeën zijn (*tabula rasa*) of dat aanleg bepaalt hoe ver iemand het kan schoppen in het leven. Dit maakt begrijpelijk waarom zijn ideeën destijds ook buiten de elite aansloegen: niet de afkomst, maar de opvoeding telde immers. Jongeren ervaren tegenwoordig door dezelfde ideeën een grote maatschappelijke druk om goed te presteren. Succesvol zijn en slagen in het leven zijn zo belangrijk dat andere waarden mogelijk uit het oog worden verloren. Pedagogen hebben de taak om veranderende waarden in de opvoeding aan de orde te stellen. In opleidingen pedagogiek aan universiteiten en hogescholen zou daarom meer

aandacht moeten zijn voor kritische reflectie. De redactie van *De belofte van de jeugd?!* heeft hiertoe een eerste aanzet gegeven, maar de lezer blijft na het lezen van de verschillende bijdragen toch wat onbevredigd achter.

Voor de omslag is gekozen voor een uitsnede uit het schilderij 'Zo de ouden zongen, zo piepen de jongen' van Jan Steen. *De belofte van de jeugd?!* is eigenlijk als het werk van Jan Steen: het zet de verhoudingen tussen kind en context op scherp en benadrukt daarmee belangrijke ontwikkelingen in het vakgebied van de pedagogiek. Tegelijk is het boek als het huishouden van Jan Steen: de bijdragen zijn zo divers – van onderwerp, van abstractieniveau en van kwaliteit – dat er een zekere rommeligheid van uitgaat. Hoewel de thema's die aan bod komen belangrijk zijn in het vakgebied, is het de redactie onvoldoende gelukt er een geheel van te maken en het centrale thema voldoende voor het voetlicht te brengen. Tegelijk is het boek een toegankelijke bundel geworden die centrale thema's van de pedagogiek in de 21e eeuw belicht, die voor studenten in het hoger beroepsonderwijs een aanleiding zijn om in debat te gaan over de jeugd van tegenwoordig en de rol die pedagogen kunnen spelen.

Frank C.P. van der Horst

(vanderhorst@essb.eur.nl) is Universitair docent orthopedagogiek, GZ-psycholoog i.o.t. psychotherapeut, Orthopedagoog-Generalist, en supervisor NVO aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.